

Wie is ‘Ik’?

**Een onderzoek naar de interpretatie
van Romeinen 7:14-25 in de
recente Engelstalige exegese**

Bacheloreindwerkstuk aangeboden aan:

Dr. M.G. Ruf

Departement Godgeleerdheid

Faculteit Geesteswetenschappen

Universiteit Utrecht

Kees van der Knijff

3513394

11 juli 2011

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Voorwoord	3
Inleiding	4
1. De Romeinenbrief	7
2. Vertaling	10
3. Beknopt historisch overzicht van de discussie rond het 'Ik'	12
4. De identiteit van het 'Ik' – Een overzicht	16
4.1 Posities	16
4.2 Argumenten	18
4.2.1 De passage gaat over een gelovige	18
4.2.2 De passage gaat over een ongelovige	21
5. De identiteit van het 'Ik' – Een analyse	26
5.1 Aandacht voor de complexiteit van de perikoop	26
5.2 De vraag naar de identiteit van het 'Ik' is niet het hoofdonderwerp	27
5.3 Doorslaggevende argumenten waarmee auteurs hun positie bepalen	27
5.4 Knelpunten in de interpretatie	29
5.5 Nuances die aangebracht worden om tegenargumenten te ontkrachten	30
5.6 Historische ontwikkeling van de exegese in de Engelstalige commentaren	34
Conclusie	36
Slotreflectie	37
Bibliografie	38

Voorwoord

Voor u ligt de scriptie die ik geschreven heb ter afsluiting van mijn bachelor Religiewetenschappen en Theologie aan de Universiteit van Utrecht. De scriptie is het resultaat van een periode van onderzoek naar de vele facetten die meespelen in de interpretatie van wat misschien wel één van de meest besproken passages uit het Nieuwe Testament is: Romeinen 7:14-25.

Al lange tijd intrigeerde deze passage me. Wat betekent het dat Paulus de dingen doet die hij haat, en de dingen die hij wil doen nu juist niet tot stand kan brengen? En over wie heeft hij het daar? Wat zou dat voor mij persoonlijk, als gelovige, te zeggen kunnen hebben?

De vraagstukken die met Romeinen 7:14-25 verwant zijn hebben veel discussies opgeleverd tussen vertegenwoordigers van verschillende kerken en groeperingen. Met name in de heiligingsleer speelde de passage een grote rol. Immers, wanneer het in de passage niet over een gelovige zou gaan, wat moeten we dan met de herkenning die velen in dit gedeelte vinden in hun strijd tegen zondige begeerten? En als het wel over een gelovige zou gaan, moeten we ons daar dan maar bij neerleggen?

In deze scriptie worden de resultaten van de recente Engelstalige exegetische onderzoek op de gebruikte argumenten en de uiteindelijke positiebepaling.

Vanuit dat kader bezien was ik dan ook zeer verheugd dat ik deze persoonlijke interesse ook in een officiële vorm tot een klein onderzoek kon laten uitgroeien in het kader van dit bacheloreindwerkstuk.

Ik wil dr. Martin Ruf dan ook hartelijk bedanken dat hij het zag zitten mij in het schrijven van deze scriptie te begeleiden. Dankzij zijn kritische vragen, in het bijzonder naar de exacte probleemstelling van mijn onderzoek, ben ik tot dit resultaat gekomen.

Kees van der Knijff

Juli 2011

Inleiding

Al vanaf de tijd van de vroege kerk breken exegeten hun hoofd over de interpretatie van Romeinen 7 en de vraag naar de identiteit van het 'Ik' in dat hoofdstuk. Paulus schrijft in dat hoofdstuk vanuit de ik-figuur over de strijd die de 'Ik' ervaart tussen zijn wil en zijn daden. Wat hij wil doet hij niet, maar wat hij haat, dat doet hij, door de zonde die in hem is. Voor het begrijpen van het hoofdstuk is het van cruciaal belangrijk te begrijpen wie Paulus op het oog gehad heeft toen hij gebruik maakte van het voortdurende 'Ik'. In de loop van de tijd zijn vele felle debatten gevoerd over kwesties die uit de exegese voortkwamen. Nog steeds is er geen breed gedragen consensus over de interpretatie van het hoofdstuk en de weging van de verschillende argumenten.

In dit onderzoek wordt ingegaan op recente posities in de exegese en de argumenten waarvan men zich daarbij bedient. Binnen het kader van dit onderzoek wordt de volgende vraag behandeld:

Wat is de identiteit van het 'Ik' in Romeinen 7:14-25 zoals deze in de recente Engelstalige exegetische discussie wordt bepaald en van welke argumenten wordt hierin gebruik gemaakt?

De focus ligt in dit onderzoek op de Engelstalige exegese. Meer dan in de Duitstalige exegese is men hier kritisch op het werk van W. Kümmel, die in zijn proefschrift de invloedrijke these uitwerkte dat het niet om een gelovige in Christus kon gaan.¹ Mede als gevolg van de reacties op zijn standpunt is er binnen de Engelstalige wereld minder consensus over het genoemde gedeelte.

In de onderzoeksvraag wordt genoemd dat het onderzoek zich richt op de recente discussie. Het uitgangspunt voor dit onderzoek wordt genomen in 1975, het jaar waarin het invloedrijke commentaar van C.E.B. Cranfield werd gepubliceerd. In het onderzoek worden publicaties uit de periode 1975-2010 meegenomen.

Omdat de discussie op veel manieren terugkomt, maar veel recente publicaties in commentaren verwerkt worden, is er voor gekozen in dit onderzoek niet alle materiaal dat in de genoemde periode geschreven is mee te nemen, maar te concentreren op de in de genoemde periode gepubliceerde wetenschappelijke commentaren op de brief aan de Romeinen.

¹ Kümmel, W.G., *Römer 7 und die Bekehrung des Paulus*, Leipzig: Hinrichs, 1929.

De volgende commentaren zijn binnen dit kader onderzocht:

- Cranfield, C.E.B., *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistle to the Romans* (ICC), Edinburgh: Clark, 1975-1979.
- O'Neill, J.C., *Paul's Letter to the Romans*, Harmondsworth: Penguin Books, 1975.
- Hendriksen, W., *Exposition of Paul's Epistle to the Romans* (HK), Grand Rapids: Baker Book House, 1980.
- Achtemeier, P.J., *Romans* (INT), Atlanta: John Knox Press, 1985.
- Dunn, J.D.G., *Romans* (WBC), Dallas: Word Books, 1988.
- Morris, L., *The Epistle to the Romans* (PNTC), Grand Rapids: Eerdmans, 1988.
- Ziesler, J.A., *Paul's Letter to the Romans* (TPI), London: SCM Press, 1989.
- Edwards, J.R., *Romans* (NIBC), Peabody: Hendrickson, 1992.
- Fitzmyer, J.A., *Romans* (AB), New York: Doubleday, 1993.
- Moo, D.J., *The Epistle to the Romans* (NICNT), Grand Rapids: Eerdmans, 1996.
- Byrne, B., *Romans* (SP), Wilmington: Michael Glazier Inc., 1996.
- Schreiner, T.R., *Romans* (BECNT), Grand Rapids: Baker Books, 1998.
- Witherington, B., *Paul's Letter to the Romans: A Socio-rhetorical Commentary* (SRC), Grand Rapids: Eerdmans, 2004.
- Jewett, R., *Romans: A Commentary* (HERM), Minneapolis: Fortress Press, 2007.

Voordat de resultaten van het onderzoek worden gepresenteerd worden eerst op enkele inleidingszaken behandeld. In hoofdstuk 1 wordt ingegaan op een aantal inleidingsvragen met betrekking tot de brief aan de Romeinen, vervolgens volgt ter introductie op de volgende hoofdstukken een eigen vertaling van de onderzochte passage.

In hoofdstuk 3 wordt een beknopte inleiding gegeven in de historische achtergrond van de exegetische van Romeinen 7. Vanaf de vroege kerkvaders wordt in vogelvlucht de historische lijn weergegeven, waarbij sleutelfiguren van een korte toelichting worden voorzien. In het kader van het onderzoek zal een opvallende conclusie van dit hoofdstuk zijn dat de consensus in de Engelstalige wereld tot circa 1970, in reactie op het werk van Kümmel en na hem vele andere Duitse exegeten, nog sterk bij de klassieke positie, zoals oorspronkelijk verwoord door Augustinus, ligt.

In het vierde hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van posities en argumentaties die in de genoemde commentaren worden weergegeven. Eerst worden de verschillende opties om het

'Ik' te identificeren beschreven. Aansluitend wordt ingegaan op de gebruikte argumenten ter verdediging van de verschillende posities.

In hoofdstuk 5 wordt een aantal analytische opmerkingen gemaakt op grond van de in het derde hoofdstuk beschreven exegetische discussies. Er wordt achtereenvolgens ingegaan op veelgenoemd besef van onzekerheid bij de commentatoren, op de nadruk die gelegd wordt op het feit dat de ontstane discussie niet het hoofdonderwerp van de passage is, op de in de ogen van de verschillende auteurs doorslaggevende argumenten, op eventuele hiaten of zwakten van individuele commentaren of het gehele debat, op verschillende nuances die aangebracht worden om het geheel zo passend mogelijk te maken en op de historische ontwikkeling in de onderzochte periode.

Tenslotte zal in de conclusie de terugkoppeling gemaakt worden naar de onderzoeksvraag en zullen enkele bevindingen beknopt worden weergegeven. Daarna wordt de scriptie afgesloten met een slotreflectie.

1. De Romeinenbrief

1.1 Auteur

De brief aan de Romeinen presenteert zijn auteur als de apostel Paulus (1:1) en er zijn weinig commentatoren die deze claim betwijfelen.² De brief wordt dan ook gerekend tot de onbetwiste Paulinische brieven. In de negentiende en vroege twintigste eeuw waren er enkele commentatoren die het Paulinische auteurschap betwistten, maar Cranfield heeft deze pogingen terecht verwezen naar de 'curiositeiten van de Nieuwtestamentische wetenschap.'³

Een vraag die wel een belangrijke rol speelt is de vraag naar de wijze waarop Tertius als amanuensis heeft gediend (16:22). Hoewel het mogelijk is dat Paulus zijn amanuensis soms meer vrijheid toeliet, wordt er door verschillende commentaren van uitgegaan dat dit bij deze brief niet het geval is, maar dat hij letterlijk gedicteerd heeft.⁴

1.2 Locatie van schrijven en datering

Hoewel enkele commentatoren locaties als Athene, Efeze of Filippi voorstellen, is de algemene consensus dat Paulus de brief schreef tijdens zijn verblijf in Corinthe.⁵ Paulus' missionaire activiteit in het Middellandse zeegebied is beëindigd (15:19,23) en hij is op weg naar Jeruzalem om de bijdrage van de Achaiërs en Macedoniërs over te dragen (15:25-28). Daarna hoopt hij via Rome naar Spanje te reizen (15:24, 28).

Wanneer deze gegevens vergeleken worden met de beschrijving in Handelingen is het meest waarschijnlijke scenario dat Paulus deze brief schreef aan het einde van zijn derde zendingsreis (Hand. 19:21, 20:16)⁶. Corinthe is dan de meest logische locatie, gezien Paulus'

² Dunn, J.D.G., *Romans* (WBC), Dallas: Word Books, 1988, p. xxxix.

³ Cranfield, C.E.B., *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistle to the Romans* (ICC), Edinburgh: Clark, 1975-1979, p., 1-2 (vertaling auteur). Zie ook Fitzmyer, J.A., *Romans* (AB), New York: Doubleday, 1993, p. 40-41.

⁴ Fitzmyer, 1993, p. 41; Carson, D.A. & Moo, D.J., *An Introduction to the New Testament*, Nottingham: Apollos, 2005, p. 393.

⁵ Fitzmyer, 1993, p. 85.

⁶ Hierbij dient te worden vermeld dat er veel discussie bestaat over de bruikbaarheid van het boek Handelingen voor een reconstructie van het leven van Paulus. Zo is bijvoorbeeld de hier genoemde indeling in zendingsreizen al niet onomstreden.

referentie aan Cenchrea, een havenstad van Corinthe (16:1-2) en het noemen van Gaius (16:23)⁷, waarschijnlijk dezelfde persoon die Paulus in Corinthe gedoopt had (1 Cor. 1:14).

De datering van de brief hangt dan ook sterk af van de datering van Paulus' verblijf van drie maanden in Griekenland (Hand. 20:3) en de manier waarop de gegevens uit Handelingen gewaardeerd worden.⁸ Cranfield geeft als 'range' de winters van de jaren tussen 54 CE en 59 CE en merkt daarnaast op dat de meningen hierover verschillen.⁹ Dunn stelt dat de meest waarschijnlijke opties de winters van 55/56 CE en 56/57 CE zijn.¹⁰

1.3 Geadresseerden

Er wordt aangenomen dat Paulus niet direct bekend was met de gemeente in Rome, maar dat hij wel een helder idee had van het karakter en de samenstelling van de gemeente (op grond van bijvoorbeeld 3:8, 6:17, en 7:1).¹¹ Het is duidelijk dat er een grote gemeenschap Joden leefde in Rome. Er wordt dan ook aangenomen dat de christelijke gemeente als eerste voortkwam uit deze Joodse gemeenschap.¹² Rond het jaar 49 CE werden vele Joden door Claudius uit Rome verbannen.¹³ Als een gevolg hiervan werden de heiden-christenen dominant in de gemeente.¹⁴ Aangenomen wordt dat de gemeente ten tijde van het schrijven van de brief zowel uit christenen uit de Joden als uit de heidenen bestond. Waarschijnlijk kwam de gemeente niet in een grote vergadering samen, maar in verschillende kleine huiskringen.¹⁵

1.4 Aanleiding

De vraag naar de aanleiding voor het schrijven van de brief aan de gemeente in Rome is één van de meest complexe vragen in het onderzoek naar de achtergrond van de brief. Het enige

⁷ Bij het gebruiken van de genoemde teksten uit Romeinen 16 voor de reconstructie van de historische setting van het schrijven van de brief, moet de lezer beseffen dat, zoals genoemd onder 1.5, velen dit hoofdstuk niet tot de oorspronkelijke brief rekenen.

⁸ Fitzmyer, 1993, p. 86, Carson & Moo, 2005, p. 394.

⁹ Cranfield, 1975, p. 12.

¹⁰ Dunn, 1988, p. xliii.

¹¹ Dunn, 1988, p. xlv.

¹² Dunn, 1988, p. xlvi.

¹³ Aldus Suetonius, Suet. *Cl* 25.4

¹⁴ Carson & Moo, 2005, p. 396.

¹⁵ Bruce, F.F., *Paul, Apostle of the Heart set Free*, Grand Rapids: Eerdmans, 1977, p. 385-389.

wat in de brief staat is dat Paulus sommige dingen duidelijk geschreven heeft om de gemeente er weer aan te herinneren (15:15). Een concrete aanleiding wordt niet genoemd.

De meningen met betrekking tot de aanleiding gaan twee verschillende kanten op: een focus op de omstandigheden in de gemeente en een focus op de omstandigheden van Paulus. Tegenwoordig wordt er vrij algemeen van uitgegaan dat Paulus de brief geschreven heeft als voorbereiding op zijn komst naar Rome, in de hoop dat de gemeente te Rome kon dienen als een goede basis voor zijn verdere zendingsarbeid.¹⁶ Door verschillende commentatoren wordt benadrukt dat meer onderzoek nodig is naar de combinatie van motieven die meespelen.¹⁷

1.5 Eenheid

Over grote delen van de eenheid van de brief aan de Romeinen bestaat geen discussie, de logische coherentie wordt vaak benadrukt. Een belangrijk discussiepunt is de plaats van de doxologie (meestal in 16:25-27) en daarmee samenhangend de authenticiteit van hoofdstuk 16.

Op grond van de manuscripten is aannemelijk gemaakt dat in de vroege kerk een versie met de eerste veertien hoofdstukken heeft gecirculeerd. Anderen betwijfelen alleen of het laatste hoofdstuk deel uit heeft gemaakt van de oorspronkelijke brief.¹⁸

¹⁶ Dunn, 1988, p. lv-lvi.

¹⁷ Carson & Moo, 2005, p. 407; Dunn, 1988, p. lviii.

¹⁸ Carson & Moo, 2005, p. 398-401; Dunn, 1988, p. lix-lx.

2. Vertaling Romeinen 7: 14-25

14. Want wij weten¹⁹, dat de wet geestelijk is,
maar ik ben vleeselijk, verkocht onder de zonde.

15. Immers, wat ik doe, begrijp ik niet;
het is namelijk niet wat ik wil, dat ik doe,
maar wat ik haat, dat doe ik.

16. Indien ik dat doe wat ik niet wil,
Stem ik in met de wet, dat zij goed is.

17. Maar nu doe ik dat niet langer,
maar de zonde die in mij woont.

18. Wat ik weet dat geen goed in mij woont,
dat is, in mijn vlees:

Want het willen van het goede is bij mij aanwezig,
maar het doen niet.²⁰

19. Want ik doe het goede niet, dat ik wil,
maar het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik.

20. Maar indien ik dat doe, wat ik²¹ niet wil,
doe ik dat niet meer, maar de zonde die in mij woont.

¹⁹ Deze vertaling gaat uit van de lezing Οἶδαμεν, eerste persoon meervoud, de lezing die in de ruime meerderheid van de manuscripten wordt aangetroffen. Enkele manuscripten hebben de lezing οἶδα μὲν, 'enerzijds weet ik', waarbij de singularis aansluit bij de andere vormen in vv.14-25. Vanwege dezelfde reden is het een verdachte lezing, omdat het de gemakkelijker is.

²⁰ De tekstlezing van het NTG²⁷ heeft in vers 18b maar één persoonsvorm, παράκειται. Deze lezing wordt gesteund door vrijwel de gehele Alexandrijnse familie. Er zijn varianten waar in plaats van οὖ aan het einde van het vers οὐχ εὕρισκω (ik vind niet) of de toevoeging γινώσκω staat. Deze lezingen zijn te verklaren vanuit het anders wel erg abrupte einde van het vers. De eerste variant kan ontstaan zijn door een assimilatie aan vers 21.

²¹ Sommige manuscripten hebben ἐγώ, anderen niet. Voor de betekenis lijkt het niet uit te maken.

21. Ik vind dus deze wetmatigheid bij mij, dat,

Hoewel ik het goede wil doen, het kwade aanwezig is.

22. Want ik verlustig mij in de wet van God,

wat betreft de innerlijke mens,

23. maar ik zie een andere wetmatigheid in mijn ledematen,

die zich verzet tegen de wet van mijn geest,

en mij gevangenneemt onder de wet van de zonde,

die in mijn ledematen is.

24. Ik, ellendig mens!

Wie zal mij verlossen uit dit lichaam van de dood?

25. God zij dank²², door Jezus Christus, onze Heere.

Nu dan, ik zelf dien in mijn geest de wet van God,

Maar in mijn vlees de wet van de zonde.

²² Er zijn vier varianten voor χάρις δὲ τῷ θεῷ:

1. χάρις τῷ θεῷ (God zij dank) – B;

2. ἡ χάρις τοῦ θεοῦ (de genade van God) – D;

3. ἡ χάρις τοῦ κυρίου (de genade van de Heer) – F en G;

4. εὐχαριστῶ τῷ θεῷ (Ik breng dank aan God) – κ (origineel) en A, 1739 en de meerderheidstekst.

Op grond van de manuscripten is de zaak niet volkomen duidelijk. Inhoudelijk kan worden opgemerkt dat varianten 2 en 3 syntactisch gemakkelijker zijn, en dus correcties kunnen zijn. Variant 4 kan ontstaan zijn uit een duplicatie van ΤΩ, ΧΑΡΙΣΤΩΤΩΘΕΩ, waaraan εὔ- toegevoegd is om het volledig te maken (vgl. Lietzmann). Op grond van deze argumenten wordt voor de lezing van het NTG²⁷ gekozen.

3. Beknopt historisch overzicht van de discussie rond het 'Ik'

De commentators van de vroege kerk waren bijna unaniem van mening dat Paulus in Romeinen 7 niet kon spreken over een christen, maar over het leven voor de bekering tot het christelijk geloof, over iemand die nog 'onder de wet' was.²³

Hierbij moet als kanttekening opgemerkt worden dat het onderscheid dat tegenwoordig gebruikt wordt, namelijk de strikte scheiding tussen het 'Ik' als de gelovige of de ongelovige²⁴, in de exegese van deze passage in die tijd nog geen scherpe problematiek was.²⁵ Hoewel een enkeling, zoals bijvoorbeeld Origenes, benadrukte dat het hier om alle mensen ging²⁶, zijn vrijwel alle interpretaties van de Griekse Vaders te scharen onder de noemer 'voorchristelijke ervaring', bijvoorbeeld Irenaeus, Ephraem, Didymus, Chrysostomus en anderen. Bij de Latijnse Vaders zijn dit onder anderen Tertullianus, Pelagius, Hiëronymus en de vroege Augustinus.²⁷

Bij Augustinus vindt een belangrijke omslag plaats. Waar hij aanvankelijk met zijn voorgangers stelde dat Paulus handelt over een ongelovige, komt hij hier in zijn latere werken²⁸ (en ook nog eens in zijn *Retractationes*²⁹) op terug en beweert hij dat het in deze passage gaat over het leven van een christen, de mens 'sub gratia'.³⁰ Het algemene vermoeden is dat deze omslag voortgekomen is uit dogmatische overwegingen vanuit de strijd met Pelagius, hoewel Augustinus zelf stelt dat de omslag te danken is aan de bestudering van enkele betere commentaren.³¹

Deze latere visie van Augustinus heeft de exegese tot diep in de Middeleeuwen en zelfs tot de tijd van de Reformatie toe sterk beïnvloed. De andere mogelijkheid werd soms wel weergegeven, zoals bij Petrus Lombardus en Thomas, maar altijd gaat de voorkeur uit naar de

²³ Nygren, A., *Commentary on Romans*, Philadelphia: Muhlenberg Press, 1949, p. 284.

²⁴ In het vervolg van deze scriptie wordt telkens gesproken over het onderscheid tussen de gelovige en de ongelovige. Daarmee worden degenen bedoeld die wel of niet in Jezus Christus als hun redder geloven. Commentaren gebruiken verschillende benamingen voor de beide zijden van de discussie. Het onderscheid gelovige-ongelovige wordt gebruikt, maar ook bekeerd-onbekeerd komt regelmatig voor. Hier wordt gekozen voor gelovige-ongelovige, hoewel strikt gezien Joden die niet in Jezus geloven geen ongelovigen genoemd kunnen worden.

²⁵ Kuss, O., *Der Römerbrief II (6,11-8,19)*, Regensburg: Verlag Friedrich Pustet, 1959, p. 464, "...daß die Väter die zur Debatte stehende Frage längere Zeit nicht als scharfes Entweder-Oder gestellt haben."

²⁶ Zie bijv. Kuss, 1959, p. 472; Lichtenberger, H., *Das Ich Adams und das Ich der Menschheit*, Tübingen: Mohr Siebeck, 2004, p. 17.

²⁷ Kuss, 1959, p. 464.

²⁸ Bijvoorbeeld in *Contra duas epistulas Pelagianorum*, 1, 10, 22.

²⁹ Zie CSEL 36, 1,22,2; 1,25,67; 2,27,2.

³⁰ Nygren, 1949, p. 284.; Lichtenberger, 2004, p. 21-24.

³¹ Zie noot 29.

visie dat Paulus spreekt over de gelovige.³² Een enkele tegenstem, zoals bijvoorbeeld van Nicolaus van Lyra, wordt met sterke woorden veroordeeld.³³

Luther is in zijn uitleg van het hoofdstuk erg beïnvloed door Augustinus. Hij stelt naar aanleiding van Romeinen 7 dat een christen 'simul iustus et peccator'³⁴ is, tegelijkertijd gerechtvaardigd én zondaar.³⁵ Dit is een radicalisering van de positie van Augustinus, en Luther is dan ook wel verweten dat hij de 'Kampfformel' van Paulus veranderd heeft in een 'Seinsformel'.³⁶ Andere reformatoren als Melanchthon, Calvijn en Beza namen ook de interpretatie van Augustinus over. Deze visie is dan ook tot in de negentiende eeuw vrij algemeen aanvaard geweest, met een uitzondering van verschillende piëtistische commentatoren. Het piëtisme en enkele aanverwante heiligingsbewegingen kozen nadrukkelijk voor een interpretatie waarin de gelovige niet in een blijvende strijd met de zonde bleef hangen.

Met het werk van de Duitse exegeet A. Tholuck breekt een nieuwe periode aan in de exegese van Romeinen 7.³⁷ Deze nieuwe fase wordt vooral gekenmerkt door een exacte, grammatisch-filologische bestudering, de bestudering van meer Joodse en Hellenistische materialen en een terugkeer naar de werken van de kerkvaders.³⁸ Deze hernieuwde belangstelling voor de mogelijkheid dat het hier niet om het normale christelijke leven gaat, maar om het leven van een ongelovige, iemand die onder de wet is, speelt zich aanvankelijk vooral af in Duitsland. Naast Tholuck valt hier te denken aan Olshausen, Philippi, Baur, Schlatter, Zahn en Kühl.³⁹ Karl Barth is lastig te plaatsen, maar lijkt met zijn verschillende commentaren te neigen naar een meer klassieke visie, wanneer hij stelt dat de door God gerechtvaardigde mens zó over zijn zonden spreekt als in Romeinen 7 gebeurt.

Een echte doorbraak in het onderzoek is de publicatie van de dissertatie *Römer 7 und die Bekehrung des Paulus* van W.G. Kümmel in 1929. Hij werkte in deze dissertatie een these uit van Bultmann, die gesteld had dat "Römer 7:7ff [...] die Darstellung des objektiven Seins des Unerlösten [enthält], wie es vom Standpunkt des Erlösten aus sichtbar geworden ist."⁴⁰ Kümmel trok in zijn dissertatie enkele conclusies, die vanaf dat moment de gesprekspartner

³² Kuss, 1959, p. 473.

³³ Kuss, 1959, p. 473.

³⁴ Bijvoorbeeld in Luther, M., WA 56, 347.

³⁵ Kuss, 1959, p. 474.

³⁶ Joest, geciteerd in Lichtenberger, 2004, p. 28.

³⁷ Lichtenberger, 2004, p. 29.

³⁸ Michel, O., *Der Brief an die Römer* (KEK4), Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, p. 58.

³⁹ Zie voor een beknopte bespreking Lichtenberger, 2004, p. 29-58.

⁴⁰ Bultmann, R., 'Das Problem der Ethik bei Paulus', *ZNW* 23, 1924, p. 130.

vormen van iedere exegeet van Romeinen 7. Hij stelde dat het in 7:7-13 en 7:14-25 om dezelfde 'Ik' moest gaan, dat we niet te maken hebben met een deel van de biografie van Paulus, dat we het 'Ik' vooral als stijlvorm hebben te beschouwen. Vanuit dergelijke conclusies komt hij tot zijn slotconclusie, dat we de passage niet op hebben te vatten als bekentenis van de tegenwoordige strijd van de christen Paulus, nog van christenen algemeen, maar als een beschrijving van de onverloste vanuit het oogpunt van een verloste.⁴¹ Zo wordt een poging gedaan de beide klassieke visies en hun argumenten te verzoenen.⁴²

Na de ontvangst van de dissertatie van Kümmel wordt het resultaat van veel internationale exegeten primair aan zijn werk gekoppeld. Veel exegeten, voornamelijk uit het Duitse taalgebied, nemen de conclusies van Kümmel volledig over en verwerken binnen de grenzen van diens conclusies hun eigen nuances. Anderen nemen een, wat Lichtenberger noemt, 'vermittelnde Position' in en blijven proberen resultaten van voor- en tegenstanders te combineren tot een coherent geheel. In deze interpretaties speelt vooral vers 25b een belangrijke rol.⁴³ Verder zijn er exegeten, opvallend genoeg voornamelijk afkomstig vanuit het Engelse taalgebied, die duidelijk in discussie gaan met Kümmel en zijn conclusies aanvechten. Tenslotte zijn er nog totaal andere benaderingen die gebaseerd zijn op psychologische, sociologische, ethische of filosofische gronden.⁴⁴

Een aantal van de exegeten die de conclusies van Kümmel overneemt beschouwt de zaak als duidelijk afgedaan. Er worden slechts enkele woorden aan het vraagstuk geweid⁴⁵ of er wordt ronduit gesteld dat de vragen met betrekking tot dat probleem opgelost zijn.⁴⁶ Te noemen valt nog het werk van Schmithals, die uitvoerig betoogt dat Paulus in 7:17-8:39 gebruik maakt van een al bestaand traktaat.

Binnen degenen die kritisch reageren op de theses van Kümmel is er één groep orthodoxe commentators die vasthoudt aan de traditioneel augustijns-lutherse verklaring. Belangrijke vertegenwoordigers van deze positie zijn Nygren, Barrett, Murray en Cranfield. Ook hier kiezen alle exegeten hun eigen aandachtspunten en nuances. Barrett benadrukt dat de focus, hoewel Paulus in de eerste persoon spreekt, op de menselijke natuur ligt, en niet op Paulus. Daarnaast brengt hij een negatief religie-begrip in in de discussie. Religie is daar gerelateerd

⁴¹ Lichtenberger, 2004, pp. 72-73.

⁴² Nygren, 1949, p. 286.

⁴³ Lichtenberger, 2004, p. 88-94.

⁴⁴ Lichtenberger, 2004, p. 105.

⁴⁵ Bijvoorbeeld Heinrich Schlier.

⁴⁶ Käsemann, E., *An die Römer* (HNT), Tübingen: Mohr Siebeck, 1980, p. 184.

aan de wet, en niet aan het geloof. Cranfield benadrukt de vertegenwoordigende functie van Paulus: Eerst van de mensheid als geheel (7-13), vervolgens van de christenen (14-25).

Binnen deze groep zijn ook nog enkele exegeten die sterk de autobiografische trekken van de passage benadrukken. Men denke hierbij vooral aan Gundry en Martin. Het is belangrijk op te merken dat het hier vrijwel uitsluitend gaat om exegeten uit het Engelstalige gebied.

4. De identiteit van het 'Ik' – Een overzicht

4.1. Posities

In de exegese van Rom 7,14-25 zijn in de loop van de geschiedenis heel veel verschillende opties, vaak nauw aan elkaar gerelateerd, voorgesteld voor de identificatie van het 'Ik' in de genoemde verzen. Veel van deze posities worden nog steeds door commentatoren ingenomen en verdedigd. Verschillende commentaren geven een inventarisatie van de mogelijkheden, anderen noemen ze tijdens de bespreking van het gedeelte. Cranfield geeft de meest uitgebreide lijst met mogelijkheden.⁴⁷ Zijn opsomming wordt hier gevolgd.

1. Het gaat hier om een autobiografische passage, waarin Paulus zijn huidige ervaring meedeelt. Wat hij beschrijft is de strijd waarmee hij nu, na zijn bekering tot het christelijk geloof, mee te maken heeft.
2. Het gaat wel om een autobiografische passage, maar deze beschrijft een ervaring in het verleden, voordat Paulus geloofde in Jezus, zoals hij deze op dat moment heeft ervaren.
3. Het gaat hier inderdaad om een autobiografisch fragment, maar Paulus bespreekt zijn ervaring uit het verleden, gekleurd door het christelijk geloof. Hij beschrijft dus niet zijn toenmalige ervaring, maar zijn tegenwoordige reflectie op een eerdere levensfase.
4. Wat beschreven wordt in Romeinen 7 is geen autobiografisch deel, maar een beschrijving van de typische ervaring van een niet-christelijke Jood, beschreven vanuit zijn eigen perspectief.
5. Het betreft geen autobiografisch verhaal, maar de typische ervaring van een niet-christelijke Jood, beschreven vanuit een christelijk perspectief.
6. Er wordt in de verzen 14-25 een 'onvolwassen gelovige' geschetst, die zich in een fase bevindt van het christelijk leven die achter te laten valt. Deze fase wordt gekenmerkt door het strijden in eigen kracht.
7. Wat Paulus hier beschrijft is de algemene ervaring van alle christenen, inclusief de 'beste en meest volwassen' gelovige.

Zoals blijkt uit diverse commentaren zijn combinaties van verschillende posities mogelijk. Zo geeft Cranfield zelf aan dat een betrouwbare verklaring van de tekst zich langs de lijnen van de opties 1 en 7 zal bewegen.⁴⁸

⁴⁷ Cranfield, 1975, p. 344.

⁴⁸ Cranfield, 1975, p. 346.

Bij het bovenstaande moet opgemerkt worden dat allerlei specifieke elementen in de verschillende verklaringen te maken hebben met de manier waarop de auteur de samenhang ziet met de voorafgaande verzen 7-13. In die passage beantwoordt Paulus de vraag of de wet zelf dan zondig is. Paulus ontkent dit en licht het toe aan de hand van de begeerte: zonder de wet had hij niet geweten dat die zonde was, maar nu is die zonde tot leven gekomen. Vervolgens stelt hij dat de 'Ik' vroeger zonder de wet was, maar gedood is door de zonde, die gebruik maakte van de wet. Enkele auteurs menen dat de vraag naar de identiteit voor beide passages apart moet worden beoordeeld⁴⁹, anderen menen dat hier een consequente keuze gemaakt dient te worden. Zodoende wordt de interpretatie van de verzen 14-25 vaak nog gekleurd door de keuzes die in het voorafgaande gedeelte gemaakt worden. Hier worden voor de interpretatie van het 'Ik' de volgende opties genoemd⁵⁰:

1. Autobiografische beschrijving van Paulus vóór zijn bekering.
2. Psychologische verklaring van een typische Jood, veelvuldig gecombineerd met het idee van de periode voor de Bar Mitzwah.
3. Adamitische interpretatie, waarbij de beschrijving toegepast wordt op de gebeurtenissen in het paradijs.
4. Heilshistorische interpretatie, waarbij het gedeelte voornamelijk wordt gelezen als een beschrijving van de wetgeving op de Sinai.
5. Kosmisch-historische interpretatie, die ervan uitgaat dat een universele ervaring van de mens beschreven wordt, wanneer deze uitgaande van eigen kracht met de wet geconfronteerd wordt.

Ondanks al deze verschillende nuances en mogelijke combinaties van verklaringen, spitst het debat zich nog steeds toe op één centrale vraag, waarop de argumentaties zich dan ook richten: Gaat het hier om de ervaring van iemand die gelooft of iemand die ongelovig is? Wanneer een auteur met betrekking tot die vraag zijn positie bepaald heeft, volgen, vaak in de aantekeningen bij de verschillende verzen, de keuzes en nuances die verder gemaakt worden met betrekking tot de interpretatie van specifieke uitspraken.

⁴⁹ Bijv. Cranfield, 1975, p. 342.

⁵⁰ Gebaseerd op Fitzmyer, 1993; Moo, D.J., *The Epistle to the Romans* (NICNT), Grand Rapids: Eerdmans, 1996; Cranfield, 1975.

4.2. Argumenten

Zoals hierboven betoogd werd, spitst het debat zich telkens opnieuw toe op de vraag of het in Romeinen 7 om de ervaring van een gelovige of een ongelovige gaat. Veel commentatoren geven dan ook een aantal argumenten dat in dat debat een rol speelt. Eerst zullen de argumenten voor het standpunt dat het om een gelovige gaat uiteengezet worden, gevolgd door de argumenten voor het standpunt dat het om een ongelovige gaat.⁵¹

4.2.1 De passage gaat over een gelovige

1. De passage staat in het geheel van de hoofdstukken 6-8, waar gesproken wordt over het christelijke leven. Paulus wijkt hier niet af van zijn hoofdargumentatie, maar zet zijn betoog logisch voort. Wanneer hier over een ongelovige gesproken wordt, is dat een onnodige interruptie en afwijking van de hoofdlijn van Paulus' betoog. Het gedeelte zou dan veel beter in de hoofdstukken 2-3 passen dan in de hoofdstukken 6-8.⁵²
2. De verandering van tijd tussen de verzen 13 en 14 moet serieus genomen worden. De meest logische manier om deze te interpreteren is als een overgang van een situatie in het verleden, beschreven in de verleden tijd, naar een situatie in het heden, beschreven met werkwoorden in de tegenwoordige tijd.⁵³
3. Naast het taalkundige verschil tussen de verzen 7-13 en 14-25 valt er een groot inhoudelijk verschil op te merken, dat aanleiding geeft tot de gedachte dat we te maken hebben met een andere toestand. In de verzen 7-13 was er namelijk geen tegenstand. De zonde kwam, overwon de 'Ik' en liet hem dood achter, zonder dat er sprake is van weerstand. Vanaf vers 14 is er echter sprake van hevige strijd. Degene die beschreven

⁵¹ Al eerder, en ook in enkele van de onderzochte commentaren, wordt een dergelijk overzicht gegeven. Edwards stelt een korte, eenzijdige lijst samen van zijn argumenten ter verdediging van de positie dat het om een gelovige gaat. Hendriksen bespreekt de verschillende posities met enkele belangrijke argumenten, maar Morris, Ziesler en Moo geven een lijst met de gebruikte argumenten. De meest uitvoerige bespreking van de argumentaties geeft Schreiner. De hier weergegeven lijst is een samenstelling van de in alle commentaren gevonden argumenten, en volgt dus niet een van de hier boven genoemde samenvattingen. Wel komen de daar genoemde argumenten hier in enige vorm terug. Zie daarvoor de noten bij de verschillende argumenten.

Wanneer een auteur een argument nadrukkelijk benoemt als van invloed op de interpretatie van de passage is een noot geplaatst. Bij enkele argumenten staat geen concrete verwijzing. Dit is het geval wanneer het gaat om een reactie op een tegenargument. Het argument is dan zodanig verwerkt in de interpretatie van de auteur dat het niet als zelfstandig argument gepresenteerd wordt.

⁵² Bijvoorbeeld Dunn, 1988, p. 377; Morris, L., *The Epistle to the Romans* (PNTC), Grand Rapids: Eerdmans, 1988, p. 285; Edwards, J.R., *Romans* (NIBC), Peabody: Hendrickson, 1992, p. 185.

⁵³ Zo Cranfield, 1975, p. 344-345; Hendriksen, W., *Exposition of Paul's Epistle to the Romans* (HK), Grand Rapids: Baker Book House, 1980, p. 228; Morris, 1988, p. 285; Edwards, 1992, p. 185; Moo, 1996, p. 445; Schreiner, T.R., *Romans* (BECNT), Grand Rapids: Baker Book House, 1998, p. 380.

wordt is niet meer dezelfde, maar biedt weerstand en heeft een duidelijke wil. Hij wordt nog steeds verslagen, maar niet zonder te vechten.⁵⁴

4. Als dit gedeelte echt over Paulus' ervaring van voor zijn bekering zou handelen, dan conflicteert deze beschrijving met de beschrijvingen op andere plaatsen over zijn leven als Farizeeër, vooral met de beschrijvingen in Fil. 3:6 en Gal. 1:13-14. Nergens wordt enige aanwijzing gegeven dat Paulus voor zijn bekering de ervaring van een innerlijk conflict had zoals we die in Romeinen 7:14-25 aantreffen.⁵⁵
5. Veel van de dingen die Paulus in het gedeelte noemt zijn niet in overeenstemming met de andere plaatsen waar hij over ongelovigen spreekt. Commentaren noemen onder andere de volgende verschillen⁵⁶:
 - De 'Ik' van Romeinen 7 haat het kwade (15).
 - Hij wil het goede doen (15,18,21) en het kwade niet (19).
 - Hij valt de wet bij en stemt toe dat deze goed is (16), verheugt zich zelfs diep van binnen in die wet van God (22).
 - Volgens vers 17 en vers 20 distantieert de 'Ik' zichzelf van de zonde die gedaan wordt door een onderscheid te maken tussen wat hij ten diepste in zichzelf is en de kracht waardoor de zonde gedaan wordt. Dit lijkt een visie en reflectie op het innerlijk die nergens anders zo van een ongelovige beschreven wordt.
 - Hij erkent dat er van hem niets goeds te verwachten valt, omdat er in zijn innerlijk niets goeds woont (18).
 - De 'Ik' voelt zich gevangen in de wet van de zonde (23) en belijdt zijn ellendigheid (24).

Samenvattend kan gezegd worden dat de mens die in Romeinen 7 beschreven wordt, wel zondige dingen doet, maar dat hij die ten diepste niet wil, omdat hij het goede wil en zich verheugt in de wet. Dat punt is het centrale argument, wat niet terugkomt in bijvoorbeeld Romeinen 3. Dunn vat het bovenstaande samen door te stellen dat we niet te maken hebben met een gedwee dienen zonder vragen, maar met slavernij onder protest, gefrustreerde onmacht.⁵⁷

⁵⁴ Het meest nadrukkelijk wordt dit gesteld door Dunn, 1988, p. 389.

⁵⁵ Voor verschillende verwoordingen van dit argument, zie Cranfield, 1975, p. 344; Dunn, 1988, p. 407; Morris, 1988, p. 285; Edwards, 1992, p. 185.

⁵⁶ Veel commentaren noemen enkele van de hier weergegeven punten. Zie bijvoorbeeld Cranfield, 1975, p. 346; Hendriksen, 1980, p. 228; Morris, 1988, p. 285.

⁵⁷ Dunn, 1988, p. 389.

6. Naast deze incongruentie met het beeld van de ongelovige op andere plaatsen onderstrepen verschillende commentaren dat het beeld dat Paulus hier schetst overeenkomt met het beeld van een gelovige dat op andere plaatsen wordt geschetst.⁵⁸
 - Volgens vers 25b 'dient' de mens in Romeinen 7 de wet van God met zijn geest, wat overeenkomt met de opmerking in 6:18 dat de gelovige 'dienstbaar' gemaakt is aan de gerechtigheid.
 - Galaten 5:17 spreekt over de strijd tussen vlees en Geest, die tegengestelde belangen hebben, waardoor de mens niet doet wat hij wil. Vrijwel iedereen is het er over eens dat Paulus hier over een gelovige spreekt. Deze passage is echter nauw verwant aan de beschrijving in Romeinen 7. Volgens Cranfield kan een strijd zoals beschreven in Romeinen 7 alleen daar plaatsvinden waar de Geest van God werkzaam is.⁵⁹
7. Er is een groot verschil tussen hoe Paulus in 8:7 spreekt over de ongelovige die zich niet onderwerpt aan de wet van God, en de opmerkingen in 7:16, 21,22 en 25. De mens in 8:7 onderwerpt zich niet, maar is vijandig ten opzichte van God en is niet in staat een andere houding dan een vijandige tegenover zijn gebod in te nemen. Dit kan niet gezegd worden van de 'Ik' van Romeinen 7, die zich wel onderwerpt en vreugde vindt in de wet.
8. Paulus gebruikt enkele kwalificaties voor de beschreven persoon die de suggestie wekken dat hij spreekt over een gelovige. Wanneer hij in vers 18 zegt dat niets goeds in hem woont, voegt hij toe dat dat 'in zijn vlees' is. Hij lijkt daarmee te suggereren dat er naast 'vlees' nog een belangrijke component in hem is, namelijk 'geest'. In de ongelovige is altijd slechts sprake van 'vlees'.
Daarnaast wordt de uitdrukking 'innerlijke mens' (22), nauw verwant aan de 'geest' van vers 23 en 25, op andere plaatsen gebruikt waar het er op lijkt dat gesproken wordt over een eigenschap van een christen, een gelovige.⁶⁰
9. Als vers 24 niet een beschrijving is van de ervaring van Paulus op het moment van schrijven, of in die periode van zijn leven, dan zou het een overdreven, melodramatische uitroep zijn, die geen recht zou doen aan de situatie. Dergelijke uitspraken zijn niet karakteristiek voor Paulus, en we moeten dan ook logischerwijze aannemen dat we daar hier niet mee te maken hebben.⁶¹
10. Vers 25b geeft een beschrijving van strijd nadat in 25a al een uitroep van verlossing heeft geklonken. Dit valt lastig te verklaren voor degenen die in dit gedeelte de strijd van een

⁵⁸ Morris, 1988, p. 286; Schreiner, 1998, p. 381; 384.

⁵⁹ Cranfield, 1975, p. 346.

⁶⁰ Onder andere Moo, 1996, p. 445 ; Schreiner, 1998, p. 380.

⁶¹ Cranfield, 1975, p. 345.

ongelovige zien. Immers, als de verzen 14-23 een ongelovige beschrijven en in de verzen 24 en 25 een overgang plaatsvindt, waarom dan achteraf nog eens de strijd naar voren halen?⁶²

4.2.2 De passage gaat over een ongelovige

1. Beweren dat de passage over een christen moet gaan omdat de hoofdstukken 6-8 over het christelijke leven gaan is methodisch onjuist. Op dezelfde manier kan gesteld worden dat als de passage van 7:14-25 niet over een gelovige gaat, de hoofdstukken 6-8 niet het christelijke leven kunnen beschrijven. Zo gaan onder andere de pericopen 7:7-13 en 8:5-8 ook niet over het christelijke leven.⁶³
2. Het meest beschreven argument voor de positie dat het om een ongelovige gaat zijn de scherpe contrasten tussen de persoon die in 7:14-25 beschreven wordt en de persoon die in andere delen van de hoofdstukken 6-8 beschreven wordt. In vrijwel alle commentaren wordt aan (een deel van) deze contrasten aandacht besteed.⁶⁴
 - Terwijl volgens Rom. 6:2 de gelovige aan de zonde gestorven is en daar niet meer in leeft, 'dient' de persoon in hoofdstuk 7 de zonde (25b).
 - Waar in 6:6 de oude mens gekruisigd is, om het lichaam van de zonde teniet te doen, wordt in 7:24 gesmeekt om verlossing uit het doodslichaam.
 - In 6:6c dient de gelovige de zonde niet meer als slaaf, in 7:14 is hij verkocht onder de zonde, en in vers 25 dient hij de zonde. Dit contrast zien we ook in 6:14, waar de zonde niet heerst over de gelovige, en 6:17a en 20, waar nadrukkelijk gesteld wordt dat de gelovige een slaaf van de zonde *was*.
 - In 6:18 is de gelovige vrijgemaakt van de zonde, in 7:14 is de persoon verkocht onder de zonde.
 - Waar Paulus in 6:18b de gelovige voorhoudt dat hij dienstbaar gemaakt is aan de gerechtigheid, roept de 'Ik' van 7:23 uit dat hij een gevangene is van de wet van de zonde. Dit contrast zien we ook in 6:22, waar de gelovige van de zonde vrijgemaakt en

⁶² "Verse 25b is an embarrassment to those who seek in v. 24 the cry of an unconverted man or of a Christian living on a low level of Christian life and in v. 25a an indication that the desired deliverance has actually arrived, since, coming after the thanksgiving, it appears to imply that the condition of the speaker after deliverance is just the same as was before it." Cranfield, 1975, p. 345. Zie ook Morris, 1988, p.286; Edwards, 1992, p.194; Moo, 1996, p. 445; Schreiner, 1998, p. 380.

⁶³ Zo onder andere Achtemeier, P.J., *Romans* (INT), Atlanta: John Knox Press, 1985, p.121.

⁶⁴ Met verschillende accenten Hendriksen, 1980, p. 226; Achtemeier, 1985, p. 122; Morris, 1988, p. 286; Moo, 1996, p. 446; Byrne, B., *Romans* (SP), Wilmington: Michael Glazier Inc., 1996, p. 226; Schreiner, 1998, p. 389; Jewett, R., *Romans* (HERM), Minneapolis: Fortress Press, 2007, p. 466;

aan God dienstbaar gemaakt is. Dit alles tegenover het vleeselijk, verkocht onder de zonde van 7:14.

- In Romeinen 7:6 is de gelovige ontslagen van de wet, gestorven voor de oudheid van de letter. In 7:23 zien we een voortdurende strijd tussen verschillende wetten. Dit staat ook sterk in contrast met 8:2, waar de wet van de Geest van het leven in Christus Jezus de gelovige vrij heeft gemaakt van de in hoofdstuk 7 genoemde wet van de zonde en de dood.

Van deze argumenten dient in het bijzonder het belang van 6:14 benadrukt te worden. De zonde *zal* over u niet heersen. Hierdoor is de gelovige niet, zoals in 7:14-25 het geval lijkt te zijn, in een hopeloze strijd verwickeld, maar in een al gewonnen strijd. Het lijkt daarom ook lastig om dit vers in overeenstemming te brengen met de visie dat het in 7:14-25 om een gelovige zou gaan. Dit wordt nog eens versterkt door het feit dat Paulus stelt dat de gelovige *onder* de zonde is. Nergens bij Paulus wordt het woord *ὑπό* in combinatie met een negatieve term gebruikt om een gelovige aan te duiden.⁶⁵

3. Een argument dat veelvuldig terugkomt is de geringe 'aanwezigheid' van Christus in deze passage en de totale afwezigheid van de Heilige Geest. Christus wordt slechts genoemd in de dankzegging van vers 25. Maar vooral de afwezigheid van enige verwijzing naar het werk van de Heilige Geest in de innerlijke strijd is voor commentatoren een probleem: Hoe zou Paulus over het leven van een christen kunnen spreken zonder daarin een belangrijke rol voor de Heilige Geest te noemen? Ziesler geeft aan dat het beschreven conflict hiermee strikt menselijk wordt: waar het normaal bij Paulus gaat om een strijd tussen *pneuma* en *sarx*, gaat het nu tussen *nous* en *sarx*.⁶⁶
4. Vrijwel alle commentatoren zijn het er over eens dat het in de verzen 7-13 om een beschrijving van de ervaring vóór de bekering gaat. Concrete invulling hiervan levert wel verschillen op. Wanneer dat echter zo is, dan kan de enige logische interpretatie van het woord 'want' in vers 14 een direct verband tussen het voorafgaande en het volgende zijn. Wanneer hier een abrupte inhoudelijke overgang bedoeld was, was het minst logische om te doen het invoegen van dit woord. Daarom is het aannemelijk te verwachten dat we hier niet met een dergelijke abrupte wending van doen hebben.⁶⁷
5. Samenhangend met het voorgaande argument wordt gewezen op de relatie tussen de verzen 5 en 6 en de daarop volgende passages. In vers 5 wordt benadrukt dat de zondige

⁶⁵ Schreiner, 1998, p. 389.

⁶⁶ Ziesler, J.A., *Paul's Letter to the Romans* (TPI), London: SCM Press, 1989, p. 192. Dit argument is onder anderen te vinden bij Morris, 1988, p. 287; Moo, 1996, p. 446; Byrne, 1996, p. 226; Schreiner, 1998, p. 387-388.

⁶⁷ Hendriksen, 1980, p. 226; Schreiner, 1998, p. 385.

hartstochten opgeroepen werden door de wet en resulteerden in de dood, waarna in vers 6 de bevrijding uit deze situatie wordt geschetst. De verzen 7-25 zijn in terminologie en onderwerp verwant aan vers 5 en vormen daar een verklaring van, waarna 8:1-17 de uitwerking vormen van vers 6. Op deze manier is duidelijk dat het ook in de verzen 14-25 over de ongelovige moet gaan.⁶⁸

6. De verandering van het spreken in een verleden tijd naar het spreken in tegenwoordige tijd kan op andere manieren verklaard worden dan een beweging van Paulus' verleden naar zijn heden. Verschillende suggesties worden gedaan:
 - Het kan zijn dat Paulus in vers 14 een vorm van het praesens gebruikt om het contrast met zijn statement dat de wet geestelijk is sterker te laten uitkomen. Het is dan het meest logisch om deze vorm te blijven gebruiken.
 - We hebben in vers 14 wel te maken met een verandering van onderwerp, maar niet de verandering van ongelovig naar gelovig. Om te benadrukken dat het onderwerp verandert kiest Paulus een andere tijd.
 - De vorm van het praesens wordt door Paulus vaker gebruikt om een ervaring levendig en existentieel te presenteren. Een bekend voorbeeld is Filipp. 3:3-6.⁶⁹
7. Paulus' beschrijving van zijn periode voor zijn bekering, beschreven in Filipp. 3:6, waar hij zichzelf als 'onberispelijk' beschrijft, is niet onverenigbaar met de beschrijving in Romeinen 7. In Filippenzen spreekt Paulus immers niet over zijn innerlijke strijd voor God maar over zijn roem voor de mensen. Hij voldeed aan alle externe standaarden die de Farizeeën toepasten. Filippenzen spreekt dus over wat de mensen uiterlijk zagen, terwijl Romeinen spreekt over wat God innerlijk van hem zag. Alleen wanneer 'onberispelijk' gelijkgesteld wordt met 'zondeloos' levert dit een exegetisch probleem op.⁷⁰
8. Romeinen 7 schetst niet hetzelfde beeld als Galaten 5:17. Waar de mens in Romeinen 7 totaal onmachtig is tegenover de zonde, is de mens in Galaten in staat te triomferen over het vlees, zolang hij maar 'in de Geest' is. In Romeinen beschrijft Paulus de regerende macht van de zonde in het leven. In tegenstelling tot Galaten 5:17 beschrijft Paulus dus niet de strijd tegen de verleiding, maar de absolute onmacht om op enige wijze de zonde te overwinnen. Er is sprake van een voortdurende dominantie van de zonde in het leven, die het onmogelijk maakt dat een goede wil tot uiting komt in goede daden.

⁶⁸ Zie Byrne, 1996, p. 226; Schreiner, 1998, p. 285.

⁶⁹ Schreiner, 1998, p. 386 bespreekt enkele van de opties.

⁷⁰ Moo, 1996, p. 450.

9. De 'innerlijke mens' van vers 22 is niet noodzakelijkerwijze een benaming voor de gelovige. Het kan ook verwijzen naar de immateriële component van de mens. Als de 'innerlijke mens' en de 'geest' van Romeinen 7 typisch waren voor een gelovige, dan zou, zoals in Romeinen 12:1-2, vernieuwd gedrag resulteren. Dit blijkt in Romeinen 7 echter nergens uit.
10. De uitroep in vers 24 lijkt een roep om verlossing te zijn van iemand die zijn verlosser nog niet kent en is zodanig geformuleerd dat het echt om redding gaat. Voor een gelovige zou dit een vreemde uitroep zijn. Daarnaast lijkt 8:2 erop te wijzen dat de uitroep in 7:24 beantwoord is.⁷¹
11. Het feit dat vers 25b volgt op de dankzegging van 25a is geen onoverkomelijk probleem.⁷²
 - Paulus kan in zijn vreugde vooruitlopen op zijn argument en uitroepen wat hij weet: namelijk dat God kan en zal verlossen. Dit kan zelfs een stijlmiddel zijn, waarbij vers 25a vooruitwijst naar hoofdstuk 8 en vers 25b terugwijst naar het voorgaande, een vorm van een structureel chiasme.⁷³
 - In beide opties heeft vers 25b een samenvattende functie van het voorgaande. Paulus heeft met vers 25a zijn betoog afgerond en vat het nog samen. Dat 25b volgt op 25a zegt daarom niets over de opeenvolging van wat beschreven wordt. Wie dat stelt mist de functie van vers 25b.
 - Verschillende commentatoren stellen dat we te maken hebben met een latere glosse. Het moet volgens hen later toegevoegd zijn, juist omdat het het verloop van de tekst zo verstoort. Dit is echter het meest bestreden argument, omdat hiervoor in de gehele manuscripten traditie geen enkele aanleiding te vinden is.
12. Het nadrukkelijke 'nu' in 8:1 wijst erop dat daar een breuk plaatsvindt met het verleden. Het is dus logisch om hier de verandering van ongelovig naar gelovig te zien, en niet tussen 7:13 en 14.⁷⁴
13. De weergave van Romeinen 7 is niet uniek voor het christendom. Dit zou wel te veronderstellen zijn wanneer het gaat over een gelovige, maar is niet nodig wanneer gesproken wordt over een ongelovige. Er zijn vergelijkbare uitspraken van Ovidius en enkele andere tijdgenoten.⁷⁵

⁷¹ Jewett, 2007, p. 472.

⁷² Jewett, 2007, p. 456-458 besteedt hier ruim aandacht aan.

⁷³ De hier genoemde optie is afkomstig van Witherington, die met zijn commentaar sterk inzet bij de retorische achtergrond van Paulus.

⁷⁴ Hendriksen, 1980, p. 225; Morris, 1988, p. 287; Schreiner, 1998, p. 387.

⁷⁵ De tekst van Ovidius wordt regelmatig genoemd, bijvoorbeeld Dunn, 1988, p. 389. Ziesler stelt het expliciet als argument in de discussie, Ziesler, 1989, p. 192.

14. Wanneer Paulus echt had gemeend dat de gelovige totaal onmachtig tot het goede was, dan zou hij in zijn brieven niet zoveel aandacht hebben besteed aan allerlei ethische voorschriften en aanwijzingen. Geen van deze ethische secties wijst er echter op dat Paulus in de veronderstelling verkeerd dat de gelovige ze niet zou kunnen volbrengen.⁷⁶

⁷⁶ Jewett, 2007, p. 466.

5. De identiteit van het 'Ik' – Een analyse

In dit hoofdstuk wordt naar aanleiding van de bespreking van de stand van zaken in het vorige hoofdstuk en overige niet besproken opmerkingen in verschillende commentaren een aantal analytische opmerkingen gemaakt ten aanzien van de manier waarop het debat gezien wordt, de manier waarop keuzes gemaakt worden en de ontwikkelingen die in de interpretatie van Romeinen 7:14-25 zijn waar te nemen.

1. Aandacht voor de complexiteit van de perikoop

In het verleden ging het debat over deze passage in Romeinen vaak gepaard met uiterst stellige stellingnames en werd iedereen met een afwijkende visie scherp veroordeeld, mede omdat vaak scherpe dogmatische tegenstellingen meespeelden.⁷⁷

Tegenwoordig benadrukken veel commentatoren vanaf het begin van hun analyse van de perikoop dat de interpretatie met veel moeilijkheden is omgeven. Verschillende zaken worden met betrekking tot de interpretatie opgemerkt:

- Bij bestudering van deze passage moeten de discussies uit het verleden leiden tot terughoudendheid in de beweringen.⁷⁸
- Er wordt benadrukt dat de passage bijzonder ingewikkeld is en dat veel wetenschappelijk onderzoek uiterst weinig algemene instemming heeft opgeleverd. Ziesler stelt dat als Paulus voor zichzelf helder heeft gehad wat hij wilde zeggen, het hem in ieder geval niet gelukt is deze helderheid over te dragen aan de lezer.⁷⁹
- Meer dan bij veel andere passages wordt hier de exegese beïnvloed door het brede theologische perspectief van de auteur, zijn persoonlijke ervaring en zijn a priori aannames over de betekenis van Romeinen 7, 14-25.⁸⁰
- Hoewel een enkele auteur gelooft dat er een oplossing voor deze kwestie zal komen,⁸¹ zijn de meeste auteurs het er over eens dat het probleem nooit naar volle tevredenheid zal worden opgelost.⁸² Het zal in hun opinie niet mogelijk zijn één van beide zijden zo coherent en overtuigend neer te zetten dat het debat daarmee zal kunnen worden beslist. Daarvoor zijn voor beide standpunten te goede en steekhoudende argumenten te geven.

⁷⁷ Zie het in Hoofdstuk 3 genoemde voorbeeld van Nicolaus van Lyra, p. 12.

⁷⁸ Ziesler, 1989, p. 189.

⁷⁹ Ziesler, 1989, p. 179.

⁸⁰ Moo, 1996, p. 443.

⁸¹ O'Neill, J.C., *Paul's Letter to the Romans*, Harmondsworth: Penguin Books, 1975, p. 131.

⁸² Morris, 1988, p. 276.

Het is niet mogelijk meer te doen dan de argumenten weer te geven en vervolgens de meest redelijke interpretatie te kiezen, in dit geval de minst onbevredigende.⁸³ Moo vergelijkt het bestuderen van de passage met het maken van een puzzel waarvan de uiteindelijke vorm onbekend is: de beste interpretatie is degene die de meeste stukjes op een zo natuurlijk mogelijke manier samenvoegt.⁸⁴

2. De vraag naar de identiteit van het 'Ik' is niet het hoofdonderwerp van de passage

Naast de afname van de stelligheid in de bepaling van het standpunt wijzen veel commentatoren op het feit dat velen zijn vergeten dat de innerlijke strijd en de samenhangende visie op de mens, gelovig of ongelovig, niet het hoofdonderwerp van de passage is. In de hoofdstukken 6 en 7 moeten verschillende misverstanden uit de weg geruimd worden, die ontstaan zouden kunnen zijn uit Paulus' eerdere opmerkingen over de rol van de wet. In dat kader moeten de perikopen dan ook gelezen worden, en niet als een uitweiding over Paulus' antropologie, zoals dat vaak gedaan is.

In de verzen 7-25 probeert Paulus de relatie tussen de wet en de zonde te verhelderen, waarbij hij benadrukt dat de wet niet automatisch slecht is, als deze de zonde openbaart en vermeerdert.⁸⁵ Als zodanig wordt de passage ook wel een apologie voor de wet genoemd.⁸⁶ Er mag dan wel worden ingegaan op wat Paulus zegt over de 'Ik' en op de vraag wie hij daarmee bedoelt, maar dat moet altijd gepaard gaan met de overtuiging dat daarmee de bedoeling van de passage niet geanalyseerd is.

3. Doorslaggevende argumenten waarmee auteurs hun positie bepalen

Ondanks de bovengenoemde onzekerheid en de vele steekhoudende argumenten waarmee de beide posities verdedigd kunnen worden, komen alle commentatoren uiteindelijk tot een keuze met betrekking tot het vraagstuk. Geen van hen geeft de argumentaties weer en onthoudt zich dan van deze keuze.⁸⁷ Dit betekent dat ze aan één of enkele van de argumenten een zeker belang moeten toekennen, dat voor hen onschendbaar is. Sommige auteurs geven

⁸³ Edwards, 1992, p. 184.

⁸⁴ Moo, 1996, p. 445.

⁸⁵ Edwards, 1992, p. 184.

⁸⁶ Dunn, 1988, p. 377. Fitzmyer, 1993, p. 473.

⁸⁷ Zoals later besproken kiest Schreiner voor een model waarin beiden vervat zijn, maar m.i. maakt hij daarmee ook een uiterst bewuste keuze.

zelf aan welke argumenten voor hen de doorslag geven⁸⁸, bij andere auteurs moet dit meer afgeleid worden uit de toelichting die ze in hun interpretatie geven.

De commentaren waarin het standpunt ingenomen wordt dat het in Romeinen 7 om een gelovige gaat⁸⁹, noemen enkele belangrijke argumenten die volgens hen beslissend zijn.

Allereerst wordt gewezen op het argument van de context. Het zou een te grote concessie zijn aan de structuur en lijn van de argumentatie (die helemaal gestructureerd is naar het thema in 1:16-17) om te stellen dat het hier weer over de ongelovige zou gaan, die eerder al uitgebreid besproken is (waarbij verwezen wordt naar 1:18-3:20).

Verder wordt veel waarde gehecht aan het feit dat een aantal van de genoemde eigenschappen van het 'Ik' op basis van andere brieven moeilijk aan een ongelovige is toe te schrijven. Voor verschillende auteurs is het niet mogelijk dat iemand die de zonde haat, het goede wenst te doen, zich verheugt in de wet en God dankt voor verlossing tegelijk een ongelovige zou kunnen zijn.⁹⁰ Deze slavernij onder protest is niet kenmerkend voor een ongelovige.⁹¹

Belangrijk is verder de verandering in de werkwoordstijden, die niet te lichtvaardig weg verklaard mag worden. Dan wordt geen recht gedaan aan één van de duidelijkste aanwijzingen in de tekst zelf.

Tenslotte is de combinatie van de verzen 24 en 25 voor velen een belangrijk argument, wat het onmogelijk maakt te veronderstellen dat we hier van doen hebben met een ongelovige. Met name vers 25b is voor velen een probleem met betrekking tot die visie.⁹²

Bij de commentatoren die de tegengestelde positie, waarbij de passage over een ongelovige spreekt, verdedigen, is ook een aantal argumenten van een zo groot belang dat deze expliciet als doorslaggevend worden genoemd.⁹³ Bij andere commentatoren worden ze niet zo benoemd maar spreekt hun belang uit de behandeling in de tekst.

Het meest genoemde en belangrijkste argument is het grote contrast tussen met name hoofdstuk 6 (maar ook hoofdstuk 8) en hoofdstuk 7. Voor velen staan daarin te veel

⁸⁸ Voorbeelden van auteurs die heel nadrukkelijk aangeven waar voor hen een beslissing valt zijn onder anderen Hendriksen, 1980, p. 228; Achtemeier, 1985, p. 121; Moo, 1996, p. 448; Byrne, 1996, p. 226.

⁸⁹ Voor een duidelijke lijst welke auteurs welke basisinterpretatie kiezen, zie het vervolg van dit hoofdstuk onder 5.6, p. 34-35.

⁹⁰ Bijvoorbeeld Hendriksen, 1980.

⁹¹ Dunn, 1988, p. 389.

⁹² Bijvoorbeeld Cranfield, 1975.

⁹³ Bijvoorbeeld bij Moo, 1996, p. 448, zien we een heel expliciete benoeming van de argumenten die voor hem absoluut de doorslag geven. Dit is niet bij alle commentaren het geval.

tegenstellingen om met recht beide passages op dezelfde persoon toe te passen. Ze beschrijven een objectieve status, en er is geen oplossing mogelijk om deze verschillen toe te passen op één persoon in dezelfde spirituele toestand.⁹⁴

Daarnaast wordt meer algemeen gesteld dat de donkerheid waarmee hier gesproken wordt over de 'Ik' niet te verenigen valt met de manier waarop Paulus op andere plaatsen over de gelovige spreekt. Voornamelijk de absolute gevangenschap in de zonde is daarin moeilijk herkenbaar.⁹⁵

Als element van dit te donkere beeld, maar meestal genoemd als apart argument, wordt de totale afwezigheid van de Heilige Geest genoemd, die toch op andere plaatsen bij Paulus de doorslaggevende factor is voor het christelijke leven.

Tenslotte wordt nog gewezen op de noodzaak van consistentie bij de interpretatie van de passages 7-13 en 14-25. Men kan volgens velen niet twee totaal verschillende keuzes maken met betrekking tot de exegese.

4. Knelpunten in de interpretatie

Gezien bovenstaande bevindingen, waarbij zowel opgemerkt wordt dat het gezien de kracht van beide argumentaties onmogelijk zal zijn de zaak definitief te beslissen en waarbij toch een keuze gemaakt wordt voor een van beide opties, mag verwacht worden dat de auteurs in zullen gaan op wat uiteindelijk de opengebleven vragen zijn die aan hun interpretatie gesteld kunnen worden. Nu besteden alle commentaren in hun uitleg van het gedeelte tijd aan het verzachten of weerleggen van bepaalde tegenargumenten, maar het is opvallend dat een slotreflectie ontbreekt, waarin mogelijk resterende vraagstukken worden uiteengezet. Dit is temeer opvallend, omdat er aan beide zijden enkele cruciale argumenten zijn waar nauwelijks op wordt ingegaan.

Het meest opvallend is de vraag naar de afwezigheid van de Heilige Geest, waarop de verdedigers van de visie dat het om een gelovige gaat eigenlijk niet tot een antwoord komen. Velen besteden er weinig aandacht aan, anderen proberen een oplossing te vinden in het feit dat de Geest impliciet aanwezig is, omdat alleen een dergelijke innerlijke strijd kan ontstaan waar de Geest werkzaam is. Meer wordt hier niet over gezegd.

⁹⁴ Moo, 1996, p. 448.

⁹⁵ Achtemeier, 1985.

Aan de andere kant van de argumentatie valt op dat de positieve zaken die over de mens in Romeinen 7 gezegd worden, zoals zijn goede wil en zijn vreugde in de wet, wel een verklaring krijgen vanuit het vrome jodendom, maar niet in contrast gezet worden met andere passages waarin Paulus over de ongelovige mens spreekt. Dat zij op grond van die passages moeilijk te verklaren vallen, komt zo weinig aan het licht.

Echter, het grootste bezwaar dat nog steeds van kracht is, met name in reactie op degenen die de klassieke positie verdedigen, is het beroep, impliciet dan wel expliciet, op argumenten van buiten de tekst. Met name het beroep op de ervaring van de gelovigen van alle tijden is in een dergelijke exegetische discussie een oneigenlijk argument⁹⁶, waardoor het moeilijk blijkt het debat open te benaderen, zonder daar allerlei consequenties aan te verbinden.

5. Nuances die aangebracht worden om tegenargumenten te ontkrachten

Ondanks het feit dat de auteurs niet op alle argumenten een afdoende antwoord hebben en soms, bewust of onbewust, bepaalde knelpunten onbenoemd laten, zijn er in de loop van de laatste eeuw verschillende genuanceerde posities ingenomen waarin gepoogd wordt van het geheel een zo passend mogelijke verklaring te bieden. De hierin voorgestelde constructies worden in de commentaren uitgebreid uitgewerkt en sommige modellen zijn in staat een groot deel van de inhoud van de passage te verklaren.

a) Reconstructie

O'Neill doet in zijn omstreden commentaar een poging, geheel tegen de bestaande consensus dat de gehele brief afkomstig is van Paulus in, om een reconstructie te maken van de oorspronkelijke brief zoals deze er volgens hem uit heeft gezien. Van die oorspronkelijke brief maakt de passage in hoofdstuk 7 geen deel uit, evenals enkele cruciale teksten uit hoofdstuk 6. Volgens hem kan een oplossing van het debat dan ook gezocht worden in een zorgvuldige analyse van de samenstelling van de brief en de herkomst van de ingevoegde fragmenten.⁹⁷ Op grond van de bestaande brief verdient de klassieke positie, dat wil zeggen de positie die Augustinus innam en eeuwenlang algemeen aanvaard werd, wat hem betreft duidelijk de voorkeur⁹⁸, maar de verzen 14-25 kunnen onmogelijk van Paulus zelf zijn, omdat

⁹⁶ Cranfield, 1975, p. 347 en Edwards, 1992, p. 186 doen heel expliciet een beroep op de herkenning die de passage bij de gelovigen op zou moeten roepen en geven dit een plaats in hun argumentatie.

⁹⁷ O'Neill, 1975, p. 131.

⁹⁸ O'Neill, 1975, p. 129.

de wet op een ongebruikelijke manier gebruikt wordt en de manier waarop het dualisme tussen vlees en geest functioneert niet natuurlijk is voor Paulus. De coherentie van de argumentatie wordt pas helder wanneer de latere overdenkingen over Paulus' originele tekst door commentatoren die zijn visie niet volledig deelden erkennen en leren doorgronden.⁹⁹

b) Heiligingsleer

Bij enkele auteurs is de heiligingsleer het meest bepalende kader waaruit zij spreken. Het meest typerend is hier Edwards, die klassieke uitspraken doet als: "Het gaat om Paulus' strijd rechtvaardig te worden nadat hij rechtvaardig gemaakt is."¹⁰⁰ Bij hem staat de strijd primair in het heiligingskader, waar de gelovige de kracht van de stroom van de zonde ontdekt door er tegenin te gaan.¹⁰¹

Morris heeft ook de heiligingsleer als primair kader, maar hij benadrukt meer dat het niet om het gehele leven van de christen gaat, niet om zijn totale ervaring.¹⁰² Op deze wijze probeert hij ook recht te doen aan bijvoorbeeld 6:14. Voor de intensiteit van de afkeer van de zonde maakt het voor de gelovige geen verschil dat zijn leven geen voortdurende nederlaag is.¹⁰³

c) Eschatologische spanning

De meest omvattende en logisch consequente uitwerking van de positie dat het in Romeinen 7:14-25 om een gelovige gaat is de poging om de contrasten tussen deze passage en de omringende hoofdstukken te verklaren vanuit de eschatologische spanning waardoor de periode tussen de uitstorting van de geest en de wederkomst van Christus gekenmerkt wordt.¹⁰⁴

De basisgedachte is dat de gelovige leeft in een periode waarin de twee aeonen elkaar overlappen, zodat de gelovige zich zowel in een oude realiteit als in een nieuwe realiteit bevindt.¹⁰⁵

Cranfield stelt zelfs dat de hoofdstukken 7 en 8 elkaar hierin nodig hebben. Geen van twee, geïsoleerd gelezen van de ander, geeft een waarheidsgetrouw beeld van het christelijke leven.

⁹⁹ O'Neill, 1975, p. 120.

¹⁰⁰ Edwards, 1992, p. 186 (vertaling auteur).

¹⁰¹ Edwards, 1992, p. 191.

¹⁰² Morris, 1988, p. 287.

¹⁰³ Morris, 1988, p. 288.

¹⁰⁴ Merk op dat ook hier heel veel dogmatische vooronderstellingen meegenomen worden om tot een interpretatie te komen.

¹⁰⁵ Zo bijvoorbeeld Hendriksen, 1980, p. 232.

Hoofdstuk 8 lezen zonder het inzicht van hoofdstuk 7 is een serieuze misleiding.¹⁰⁶ Volgens hem kan de tekst alleen op deze wijze tot zijn recht komen, wanneer we de hoofdstukken, met hun duidelijke onderlinge spanningen, niet zien als verschillende elkaar opvolgende fases, maar als verschillende aspecten, gelijktijdige realiteiten, van het christelijke leven, die zullen voortduren zolang de christen in het vlees is.¹⁰⁷

De meest grondige uitwerking van dit model geeft Dunn. Hij stelt dat het uit de logica van het argument en de structuur van de hoofdstukken 6-8 voldoende blijkt dat Paulus de eschatologische spanning van de tegenwoordige fase van de heilshistorie bedoelt, waarin zowel het 'Ik' als de wet verdeeld worden tussen de tijdperken van Adam en Christus.¹⁰⁸ Nadat hij in de verzen 7-13 heeft aangetoond dat de wet niet in zijn totaliteit behoort tot het oude tijdperk van Adam, toont hij hier aan dat hijzelf niet helemaal behoort tot het nieuwe tijdperk van Christus.¹⁰⁹ Zo kunnen de extreme uitspraken van 7:14 en 7:23 in balans zijn met de eerdere over-gerealiseerde¹¹⁰ aoristi van 6:2-4 en 7:4-6 en vinden ze hun gezamenlijke evenwicht in de aansporingen van 6:12-13 en 8:12-13. Zo kan Paulus dus in deze passage spreken over het oude tijdperk van Adam, waartoe de gelovigen 'in het vlees', in hun 'sterfelijke lichamen', behoren.

d) Christelijke reflectie

Van de kant van degenen die stellen dat het in Romeinen 7:14-25 om een gelovige gaat, wordt één visie nadrukkelijk door veel auteurs verdedigd. Deze visie, waarin een deel van de problemen wordt opgelost door te stellen dat we niet zomaar met een tekst over een ongelovige te maken hebben, maar met een reflectie vanuit een christelijk denkkader, is het model dat de meeste auteurs hanteren.¹¹¹

Van deze auteurs hebben Achtemeier, Byrne en Ziesler de meest basale visie, wanneer zij stellen dat het een reflectie is op het niet-christelijke leven onder de wet¹¹², zonder hierbij het niet-christelijke leven nader te specificeren.¹¹³

¹⁰⁶ Cranfield, 1975, p. 342.

¹⁰⁷ Cranfield, 1975, p. 356.

¹⁰⁸ Dunn, 1988, p. 377.

¹⁰⁹ Dunn, 1988, p. 406.

¹¹⁰ Dunn gebruikt deze term om aan te geven hoe in zijn visie de aoristus-vormen van de genoemde verzen bedoeld zijn: Paulus geeft daarmee nadrukkelijk uiting aan het 'al', het reeds gerealiseerde aspect van het eschaton, terwijl hij vervolgens in 7:14-25 meer het 'nog niet' benadrukt.

¹¹¹ Zo met verschillende nuances Achtemeier, Ziesler, Byrne, Moo, Witherington, Jewett.

¹¹² Achtemeier, 1985, p. 122.

¹¹³ Byrne spreekt van 'life', Ziesler van 'men and women'.

Omdat het met dat model moeilijk is om te verklaren waar de wil tot het goede en de vreugde in de wet vandaan komen, hebben anderen het nodig geacht meer specifiek te zijn. Op deze wijze komen bijvoorbeeld Moo en Jewett ertoe om te onderstrepen dat het niet om een reflectie op een niet-christelijke mens gaat, maar op een niet-christelijke Jood onder de wet.¹¹⁴ Jewett doet nog meer dan Moo een poging om de intensiteit van de strijd, voor velen een belangrijk tegenargument, in zijn model te integreren door een sterke nadruk te leggen op het zelotisme van Paulus voor zijn bekering.¹¹⁵ Hierdoor gaat ook Paulus verleden als vervolger een rol spelen.¹¹⁶ Het centrale punt van de argumentatie wordt zo volgens Jewett sterk benadrukt, omdat Paulus zichzelf, als hét voorbeeld van rechtvaardigheid voor de wet, in een dergelijke strijd plaatst.¹¹⁷

Witherington kiest een heel andere benadering in het raamwerk van de christelijke reflectie. Volgens hem hebben we te maken met een analyse van de algehele malaise van de gevallen mensheid met betrekking tot zonde, dood en wet, maar kan deze alleen zo ervaren worden door iemand die overtuigd wordt in zijn geweten en die zichzelf middenin een crisis bevindt. Het is dus een reflectie op Paulus' bekeringsverhaal en de theologische en spirituele gevolgen daarvan.¹¹⁸

e) Mensheid

Enkele auteurs zien er van af om een keuze te maken en menen dat het meer algemeen om de mensheid in zijn geheel gaat, waarbij zowel gelovigen als ongelovigen zijn ingesloten.

Fitzmyer noemt dit een 'historical and corporate point of view'.¹¹⁹ Paulus spreekt volgens hem over de mensheid gezien door zijn Joods christelijke ogen. Gezien de context, waarin het draait om de relatie van wet en zonde, moet aangetoond worden dat het probleem in de mens ligt, niet in de wet. Door deze visie is het mogelijk dat Fitzmyer elementen uit verschillende modellen door elkaar kan gebruiken.¹²⁰

Veel bewuster dan Fitzmyer maakt Schreiner de keuze om te stellen dat we hier de interpretatie niet moeten beperken tot een bepaalde groep, maar zo breed mogelijk moeten

¹¹⁴ Moo, 1996, p. 448.

¹¹⁵ Jewett, 2007, p. 455.

¹¹⁶ Jewett, 2007, p. 444.

¹¹⁷ Jewett, 2007, p. 462.

¹¹⁸ Witherington, B., *Paul's Letter to the Romans: A Socio-Rhetorical Commentary* (SRC), Grand Rapids: Eerdmans, 2004, p. 198.

¹¹⁹ Fitzmyer, 1993, p. 465.

¹²⁰ Zie bijvoorbeeld zijn gebruik van de gelijktijdige aeonen, p. 476.

houden. In deze passage heeft Paulus niet de intentie om dit onderscheid mee te laten spelen, maar om te benadrukken dat de wet niet bij machte is om een mens te transformeren.¹²¹ Volgens hem zou Paulus zelfs bewust toespelingen op zowel ongelovigen als gelovigen gemaakt hebben om te tonen dat wat hij zegt universele geldigheid heeft.¹²² Voor zowel de ongelovige als de gelovige geldt dat hij van de wet geen verandering heeft te verwachten, omdat deze in zichzelf onmachtig is.

6. Historische ontwikkeling van de exegese in Engelstalige commentaren

In het beknopte overzicht van de geschiedenis van de interpretatie van de passage viel het op dat de Engelstalige exegetische publicaties veel langer dan de Duitstalige, waar in navolging van Kümmel veel meer auteurs stelden dat het om een ongelovige ging, de klassieke positie verdedigden. Voornamelijk door de invloedrijke commentaren van Bruce en Murray veranderde er weinig aan dit standpunt.

Wanneer nu de Engelstalige commentaren van de periode 1975-2010 vergeleken worden, valt op dit gebied een interessante ontwikkeling waar te nemen.¹²³

1975	Cranfield	Gelovige
1980	Hendriksen	Gelovige
1985	Achtemeier	Ongelovige
1988	Dunn	Gelovige
1988	Morris	Gelovige
1989	Ziesler	Ongelovige
1992	Edwards	Gelovige
1993	Fitzmyer	-
1996	Byrne	Ongelovige
1996	Moo	Ongelovige

¹²¹ Schreiner, 1998, p. 379.

¹²² Schreiner, 1998, p. 390.

¹²³ In onderstaand overzicht is O'Neill, in verband met zijn totaal andere aanpak, weggelaten.

1998	Schreiner	-
2004	Witherington	Ongelovige
2007	Jewett	Ongelovige

Uit dit overzicht blijkt duidelijk dat, in ieder geval met betrekking tot de wetenschappelijke commentaren, de periode 1990-2000 een omslag lijkt te geven. Daarvoor zijn de commentaren over het algemeen nog verdedigers van de orthodoxe positie, maar daarna zijn vrijwel alle gepubliceerde commentaren overtuigde verdedigers van het standpunt dat het om een ongelovige gaat. Of dit een blijvende ontwikkeling is die de exegetische zal veranderen kan op dit moment nog niet gesteld worden.

Conclusie

Zoals te verwachten was is ook de in de exegetische resultaten van de afgelopen 35 jaar vanuit de Engelstalige exegese blijvend aandacht besteed aan de interpretatie van het 'Ik' in Romeinen 7:14-25. Hierbij worden nog steeds argumenten aangedragen voor de beide centrale posities: Paulus spreekt over een gelovige, dan wel over een ongelovige.

Ondanks deze voortdurende onbepaaldheid van het debat kunnen we in de genoemde periode toch over een zekere ontwikkeling spreken. Deze ontwikkeling speelt zich voornamelijk af op de volgende vier punten:

- Het begrip voor de mogelijkheid van een ander standpunt dan het eigen standpunt lijkt toegenomen te zijn. Vanuit de grote moeilijkheid die auteurs bij de bestudering van de perikoop zelf ervaren beseffen ze steeds meer dat het niet vreemd is als anderen een andere keuze maken. Deze ontwikkeling heeft mede te maken met een toegenomen reflectie op hermeneutische overwegingen en individuele voorkeuren.
- Door nauwkeuriger formulering van de argumenten en de uitbreiding van het aantal argumenten neemt niet alleen de complexiteit van de kwestie toe, maar kan positief ook gesteld worden dat het inzicht toeneemt. Hier blijkt dat voor toenemend inzicht in een passage niet altijd ook betekent dat de passage een eenduidige interpretatie heeft.
- Doordat beide posities over sterke argumenten beschikken en deze argumenten steeds verder aangescherpt worden, ontstaat de noodzaak voor meer genuanceerde posities dan puur gelovig of ongelovig. Nu bestonden er al de nodige nuances, maar deze worden steeds verder uitgewerkt om waar mogelijk de tegenargumenten te ontkrachten.
- Tenslotte valt er binnen de Engelstalige exegese, zoals die in commentaren beschreven is, in de in dit onderzoek meegenomen periode een omslag plaats. Waar eerst het overgrote deel van de auteurs kiest voor de klassieke orthodoxe positie door te stellen dat Paulus over zichzelf als gelovige spreekt, kiezen de auteurs vanaf het einde van de vorige eeuw meer en meer voor de tegengestelde positie.

Slotreflectie

Tot slot van deze scriptie wil ik hier na de conclusie kort reflecteren op enkele punten uit de Engelstalige exegese van de laatste 35 jaar met betrekking tot Romeinen 7:14-25 en specifiek de identiteit van het 'Ik'. Dit zal ik doen in de vorm van enkele stellingen.

1. Het is volkomen terecht dat commentatoren meer terughoudendheid en voorzichtigheid tonen in hun benadering van dit complexe vraagstuk. Wie een ander bekritiseert of zelfs veroordeeld omdat hij op dit punt een andere keuze maakt heeft waarschijnlijk de moeilijkheid van de passage niet ingezien.
2. Auteurs zouden er goed aan doen, voordat zij aan de doordenking van de passage beginnen, zorgvuldig op hun achtergrond en vooronderstellingen te reflecteren, omdat deze juist in deze perikoop van bijzonder grote invloed op de interpretatie kunnen zijn.
3. Naast deze aan de exegese voorafgaande reflectie zou het debat geholpen zijn met een slotreflectie, waarin auteurs zich kwetsbaar opstellen en aangeven wat in hun eigen opinie de zwakten zijn van hun interpretatie. Dit kan wegen openen voor nieuwe inzichten.
4. Degenen die menen dat het gaat om iemand die in Jezus gelooft, zullen met een interpretatie moeten komen waarin duidelijke uitspraken uit de omliggende perikopen niet verzacht hoeven te worden, maar volledig serieus genomen worden. Een interpretatie langs de (paradoxale) eschatologische lijn van Dunn lijkt hiervoor de meest begaanbare weg.
5. Die auteurs die menen dat het om iemand gaat die niet in Jezus gelooft zullen, meer dan tot nu toe gedaan lijkt te zijn, moeten verklaren waar de vele positieve uitspraken over de ik-figuur vandaan komen en of deze parallellen hebben in andere Paulinische geschriften. Hiervoor lijkt de lijn vanuit het Jodendom, die Moo en Jewett vertegenwoordigen, de aangewezen weg.
6. Gezien de resultaten van de exegese lijkt het erop dat degene die stelt dat het om een gelovige gaat hierbij dient te beseffen dat het niet om de constante ervaring van de gelovige gaat, maar om momenten (waarbij uiteraard op individueel niveau onderscheid aanwezig kan zijn).
7. Wie stelt dat het om een ongelovige gaat in de genoemde passage, dient op grond van de resultaten van de exegese te beseffen dat hiermee de weg naar zondeloosheid en perfectie niet geopend is. Hiertegen getuigen genoeg andere teksten die in de exegese gebruikt worden.

Bibliografie

- Augustinus, A., *Contra duas epistolas Pelagianorum*, CSEL 60.
- Augustinus, A., *Retractationes*, CSEL 36.
- Achtemeier, P.J., *Romans* (INT), Atlanta: John Knox Press, 1985.
- Bruce, F.F., *Paul, Apostle of the Heart set Free*, Grand Rapids: Eerdmans, 1977.
- Bultmann, R., 'Das Problem der Ethik bei Paulus', ZNW 23, 1924.
- Byrne, B., *Romans* (SP), Wilmington: Michael Glazier Inc., 1996.
- Carson, D.A. & Moo, D.J., *An Introduction to the New Testament*, Nottingham: Apollos, 2005.
- Cranfield, C.E.B., *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistle to the Romans* (ICC), Edinburgh: Clark, 1975-1979.
- Dunn, J.D.G., *Romans* (WBC), Dallas: Word Books, 1988.
- Edwards, J.R., *Romans* (NIBC), Peabody: Hendrickson, 1992.
- Fitzmyer, J.A., *Romans* (AB), New York: Doubleday, 1993.
- Hendriksen, W., *Exposition of Paul's Epistle to the Romans* (HK), Grand Rapids: Baker Book House, 1980.
- Jewett, R., *Romans: A Commentary* (HERM), Minneapolis: Fortress Press, 2007.
- Käsemann, E., *An die Römer* (HNT 8a), Tübingen: Mohr Siebeck, 1980.
- Kümmel, W., *Römer 7 und die Bekehrung des Paulus*, Leipzig: Hinrichs, 1929.
- Kuss, O., *Der Römerbrief II (6,11-8,19)*, Regensburg: Verlag Friedrich Pustet, 1959.
- Lichtenberger, H., *Das Ich Adams und das Ich der Menschheit*, Tübingen: Mohr Siebeck, 2004.
- Luther, M., WA 56.
- Michel, O., *Der Brief an die Römer* (KEK4), Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1978.
- Moo, D.J., *The Epistle to the Romans* (NICNT), Grand Rapids: Eerdmans, 1996.
- Morris, L., *The Epistle to the Romans* (PNTC), Grand Rapids: Eerdmans, 1988.
- Nygren, A., *Commentary on Romans*, Philadelphia: Muhlenberg Press, 1949.
- O'Neill, J.C., *Paul's Letter to the Romans*, Harmondsworth: Penguin Books, 1975.
- Schreiner, T.R., *Romans* (BECNT), Grand Rapids: Baker Books, 1998.
- Witherington, B., *Paul's Letter to the Romans: A Socio-rhetorical Commentary* (SRC), Grand Rapids: Eerdmans, 2004.
- Ziesler, J.A., *Paul's Letter to the Romans* (TPI), London: SCM Press, 1989.